

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์ลักษณะบทเปิดของรายการสไมล์เรดิโอ เน็ทเวิร์ค 3" มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาลักษณะเนื้อหาของบทเปิดที่ปรากฏในรายการ
2. ทราบรูปแบบวิธีการใช้บทเปิดของนักจัดรายการ

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้มองเห็นปรากฏการณ์ภาพรวมของรายการ และใช้กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ

1. กลุ่มแนวคิดเทคนิคการจัดรายการ
2. แนวคิดบทเปิด (Improvisation Method)

สำหรับแหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. ข้อมูลประเภทเอกสาร ได้แก่ ที่มาของรายการ วัตถุประสงค์ และส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบทความ บทสัมภาษณ์ และประวัติของนักจัดรายการ
2. ข้อมูลประเภทรายการวิทยุ คือ รายการสไมล์เรดิโอ เน็ทเวิร์ค 3 ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียง 919 กรป.กลาง เอฟเอ็ม 99.5 เม็กกะเฮิร์ต โดยผู้วิจัยได้บันทึกรายการลงในเทปคาสเซ็ท และนำมาถอดเนื้อหารายการ
3. ข้อมูลประเภทบุคคล คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ผลิตรายการ ผู้ช่วยผู้ผลิตรายการ และนักจัดรายการ รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิจัยพอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. บริษัท มีเดียพลัส จำกัด ผลิตรายการสไมล์เรดิโอ เน็ทเวิร์ค 3 ออกอากาศสด 24 ชั่วโมง เป็นประจำทุกวัน ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง 919 กรป.กลาง 99.5 เม็กกะเฮิร์ต เพื่อนำเสนอเนื้อหาบันเทิงที่หลากหลาย และเจาะกลุ่มผู้ฟังได้มาก การดำเนินรายการต่อเนื่อง 24 ชั่วโมง จึงไม่มีจุดเริ่มต้น และจุดจบรายการในแต่ละวัน ไม่มีการประกาศเปิด-ปิดสถานี นอกจากนี้ ยังไม่มีเพลงประจำรายการ หรือต้นรายการ การเข้ารายการในแต่ละช่วงเวลา จึงไม่มีการส่งมอบรายการที่เป็นทางการ นอกจากการใช้จิงเกิ้ลสไมล์เรดิโอ เน็ทเวิร์ค เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่านี่คือชื่อรายการ ถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของรายการ

ผู้ผลิตรายการมีรูปแบบการนำเสนอรายการ โดยกำหนดแนวคิดให้นักจัดรายการใช้นามแฝงดำเนินรายการ ซึ่งช่วยให้นักจัดรายการใช้บทเปิดในการพูดคุยกับผู้ฟังได้มากขึ้น เพราะนอกจากนักจัดรายการจะพูดคุยด้วยความเป็นตัวของตัวเองแล้ว ยังสามารถสวมบทบาทของตัวละครตามนามแฝงที่นำมาใช้ เปรียบเสมือนการสร้างเหตุการณ์เทียม (pseudo-event) ขึ้นมาช่วยให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการตาม สร้างความบันเทิงสนุกสนานได้มาก และยังช่วยสร้างสีสันและความมีชีวิตชีวาให้กับรายการ

นอกจากนี้ ในรายการมีเนื้อหาที่หลากหลาย ทั้งเพลง เรื่องราวในแวดวงบันเทิง และข่าวสาร ความรู้ รวมทั้งการให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในรายการ นักจัดรายการมีอิสระในการดำเนินรายการด้วยตนเอง โดยไม่มีบท (script) แต่อย่างใด นอกจากปฏิบัติตามผังรายการที่กำหนดโดยฝ่ายควบคุมการออกอากาศเท่านั้น

การให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในรายการ โดยการโทรศัพท์เข้ามาในรายการ อยู่ในดุลยพินิจของนักจัดรายการว่า จะเปิดการสนทนาออกอากาศเมื่อใด ภายในช่วงของความบันเทิง ซึ่งโดยส่วนใหญ่ นักจัดรายการจะเปิดการสนทนาออกอากาศ 3 สาย หลังจากที่ได้เปิดเพลงในรายการ 3-4 เพลงแล้ว เพื่อให้ผู้ฟังได้พูดคุย ทักทาย และแสดงความคิดเห็น โดยในขั้นแรกผู้ประสานงานรายการ (program co-ordinator) จะเป็นผู้รับสายจากผู้ฟัง สอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของคู่สนทนา จากนั้นจึงส่งสายให้นักจัดรายการคุยออกอากาศ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว นักจัดรายการจะมีปฏิสัมพันธ์กับคู่สนทนา จึงต้องใช้ความไวในการคิด จินตนาการ สมาธิ และประสบการณ์ของตนเอง โดยพิจารณาควบคุมไปกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ผ่านกระบวนการบทเปิด ให้เกิดการแสดงออกทางคำพูด เพื่อโต้ตอบกับคู่สนทนาได้ทันทีและอย่างต่อเนื่อง

2. จากการวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาของบทเปิดที่ปรากฏในรายการ ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาการสนทนาเป็นไปเพื่อความบันเทิง สร้างความเป็นกันเอง และการมีส่วนร่วมในรายการ ส่วนใหญ่ลักษณะเนื้อหาของบทเปิดที่ปรากฏประกอบด้วย

2.1 บทเปิดแบบพิธีกรรม (ritual) เป็นการพูดคุยด้วยเนื้อหาเดิมๆ ซ้ำซากกับผู้ฟังทุกคน เป็นการพูดคุยทักทายกันด้วยเรื่องต่างๆ แบ่งเป็น

- เรื่องส่วนตัวของผู้ฟัง และนักจัดรายการ
- เรื่องสัพเพเหระ เช่น สภาพดินฟ้าอากาศ การรับฟังการกระจายเสียงของรายการ ความชัดเจนของการรับสัญญาณรายการ เรื่องราวเทศกาลต่างๆ รวมทั้งเรื่องราวในแวดวงบันเทิง

2.2 บทเปิดแบบต่อปากต่อคำ เป็นการพูดคุยแบบไหลลื่นไปได้เรื่อยๆ คล้ายกับไม่มีเรื่องจะพูด จึงเป็นการคุยโดยนำคำของคู่สนทนามานูดซ้ำ หยอกล้อ แซว ใส่มุขตลก หรือการใช้สำเนียงภาษาต่างๆ เพื่อให้การสนทนาดำเนินไปอย่างไม่ติดขัด โดยไม่ต้องการความหมาย หรือเนื้อหาใดมากกว่า ความพึงพอใจจากการได้พูดคุยออกอากาศ เพื่อความสนุกสนาน

2.3 บทเปิดที่กำหนดประเด็นไว้ล่วงหน้า แบ่งเป็น

- การให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็น โดยเสรี หรือโต้แย้งประเด็นใดประเด็นหนึ่ง โดยนักจัดรายการจะประกาศให้ผู้ฟังทราบขณะดำเนินรายการ ก่อนเปิดสายออกอากาศ
- การให้ผู้ฟังตอบคำถามสั้นๆ ซึ่งอาจเป็นคำถามที่ไม่ต้องการสาระหรือความรู้ใดๆ นอกจากการสร้างความเป็นกันเองสนุกสนาน การมีส่วนร่วม และเพื่อแจกรางวัลเล็กๆ น้อยๆ จากรายการเท่านั้น

2.4 บทเปิดที่นำเอาประเด็นจากคู่สนทนาคนก่อน มาพูดคุยกับคู่สนทนาคนต่อไป การนำประเด็นดังกล่าวเข้าสู่อดแทรก จึงอาจเป็นไปโดยอัตโนมัติ ซึ่งขึ้นอยู่กับจังหวะเวลาการสนทนาที่ยกประเด็นนั้นๆ เข้ามาพูดคุยได้

2.5 บทเปิดที่ให้คำปรึกษา/ปลอบใจ และแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

2.6 บทเปิดแบบกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์

2.7 บทเปิดที่เริ่มจากคู่สนทนา หรือผู้ฟังที่โทรศัพท์เข้ามา

จากลักษณะเนื้อหาของบทเปิดที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะเนื้อหาของบทเปิดแบบพิธีกรรม (ritual) และต่อปากต่อคำ จะถูกนำมาใช้อย่างมาก เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยปรับตัว (tune in) ให้เข้ากับผู้ฟัง และสร้างบรรยากาศเป็นกันเอง ซึ่งสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการใช้บทเปิด

จากการวิจัยยังพบอีกว่า โดยส่วนใหญ่แล้ว ลักษณะเนื้อหาของบทเปิดที่ปรากฏในรายการ ไม่ได้ให้แก่นสารแก่ผู้ฟัง มากไปกว่าการสร้างความเป็นกันเองสนุกสนาน ด้วยการพูดคุยเล่น เพื่อความพึงพอใจ (gratification) และการผ่อนคลายความเครียด นอกจากนี้ รายการยังกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ตามแนวทางของรายการคือ จินตนาการในลักษณะเพ้อฝัน (fantasy) เหนือจริง (hyper-real) โดยการนำเอาเกมต่างๆ มาให้ผู้ฟังร่วมสนุกในรายการ พร้อมทั้งมีเสียงประกอบเหมือนจริง ทำให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการตามสิ่งที่ได้ยิน

นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาพูดคุย แสดงความคิดเห็น เป็นการสร้างการมีส่วนร่วม และกำหนดเนื้อหาสาระของรายการ ซึ่งเป็นผลให้รายการ นอกจากจะสร้างความบันเทิงสนุกสนานแล้ว ยังเป็นเวทีแสดงความคิดเห็น เป็นศูนย์กลางการกระจายข่าวสาร และเป็นแหล่งที่ผู้ฟังสามารถพูดคุย ทำความรู้จัก และสร้างสังคมในกลุ่มตนได้

3. จากการวิเคราะห์รูปแบบวิธีการ ใช้บทเปิดของนักจัดรายการ ผู้วิจัยยังพบว่า นักจัดรายการแต่ละคนจะมีรูปแบบวิธีการ ใช้บทเปิดแตกต่างกันไปตามภูมิหลัง และประสบการณ์ ซึ่งพอจะสรุป และแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทดังต่อไปนี้

3.1 นักจัดรายการที่มีรูปแบบวิธีการ ใช้บทเปิด นอกจากจะให้ความบันเทิงสนุกสนานในการพูดคุยแล้ว จะให้สาระ ความรู้ แนวคิด ให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหาทางสังคม การเมือง การดำเนินชีวิต และการศึกษา นอกจากนี้ ยังช่วยแนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาล้วนตัว หรือเป็นที่ปรึกษาปัญหาให้กับผู้ฟังรายการได้ ซึ่งนักจัดรายการในกลุ่มนี้ได้แก่ นักจัดรายการที่ใช้ชื่อจริงในการดำเนินรายการ คือ

- หทัย เกษสังข์ ด้วยภาพพจน์ของนักแสดง พิธีกร และนักจัดรายการ ทำให้เธอได้รับความนิยม และความเชื่อถือไว้วางใจจากผู้ฟังเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการ และผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายของรายการเช่น ผู้ปกครองของเด็ก มักจะโทรมาปรึกษาเธอเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว นอกจาก หทัยจะสร้างความสนุกสนานบันเทิงให้กับผู้ฟังรายการ ตามรูปแบบของเธอเองแล้ว โดยส่วนใหญ่เธอจะใช้บทเปิด

ที่มีลักษณะแบบพิธีกรรม โดยการสำรวจข้อมูลส่วนตัว และจะกำหนดประเด็นในการสนทนา เพื่อให้คู่สนทนา ได้แสดงความคิดเห็น และผู้ฟังทั่วไป ได้แนวคิดต่อประเด็นที่กำหนดขึ้น

- อรรถณ กิตติกุล มีวิธีการใช้บทเปิดจากการพูดคุยทักทาย เพื่อสร้างบรรยากาศ จากนั้นจะกระตุ้นความคิดเห็นของผู้ฟัง ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของอรรถณคือ คนทำงาน ดังนั้น ประเด็นที่ให้ความคิดเห็นจึงเป็นเรื่องที่คนทำงานให้ความสนใจ และแสดงทัศนะได้

- ธเนศ แสง โชติกุล มีรูปแบบการใช้บทเปิดเพื่อความบันเทิง ผ่อนคลายความเครียด แก้ไขปัญหาสังคม และสร้างการมีส่วนร่วมในรายการ โดยนำกิจกรรมคาราโอเกะมาใช้ในช่วงการสนทนาออกอากาศ วิธีการใช้บทเปิด นอกจากเป็นการพูดคุยแบบพิธีกรรมแล้ว จะกระตุ้นให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็น หรือแนะแนวทางแก้ไขปัญหาสังคม และยังมีกรให้คำปรึกษา แนะนำปัญหาส่วนตัวค่อนข้างมาก

- กิตติวัฒน์ ลิ้มพะสุต มีวิธีการใช้บทเปิดเพื่อช่วยผ่อนคลายความเครียด และสร้างความบันเทิงให้กับผู้ฟัง โดยกำหนดช่วงเวลาของตนว่าเป็น 'the toilet show' เพื่อรับฟังปัญหาความไม่สบายใจของผู้ฟัง และแนะแนวทางแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะเรื่องการศึกษา

3.2 นักจัดรายการที่มีรูปแบบวิธีการใช้บทเปิด เพื่อความสนุกสนานบันเทิง การพูดคุยจึงเป็นแบบพิธีกรรม (ritual) ต่อบทต่อคำ มิได้ให้แก่สาระ หรือข้อคิดแก่ผู้ฟัง การใช้บทเปิดเป็นไปเพื่อไม่ให้เกิดความเงยบในอากาศ (dead air) โดยที่นักจัดรายการจะพูดคุยอะไรออกไปก็ได้ ซึ่งนักจัดรายการเหล่านี้จะใช้นามแฝงดำเนินรายการ ช่วยให้พวกเขาใช้บทเปิดได้อย่างลื่นไหลมากขึ้น เพราะสามารถเป็นได้ทั้งตัวของตัวเอง และสวมบทตัวละครตามนามแฝง วิธีการใช้บทเปิดจึงดูเหมือนเป็นไปอย่างไร้จุดหมาย โดยที่นักจัดรายการเป็นผู้ควบคุมสถานการณ์การสนทนาออกอากาศ จะตัดการสนทนาเมื่อใดก็ได้ นักจัดรายการกลุ่มนี้ได้แก่

- เขม่า มาลินี มีรูปแบบการใช้บทเปิดที่เน้นความบันเทิง ไปได้อย่างลื่นไหล เนื่องจากมีอุปนิสัยส่วนตัวร่าเริง และกล้าแสดงออก การใช้บทเปิดเป็นไปอย่างด้นไปเรื่อยๆ ไม่มีจุดหมาย มุ่งสร้างความบันเทิง และชักจูงผู้ฟังให้พูดคุย

- แม่มดจี๊ มีวิธีการใช้บทเปิดโดยเน้นความบันเทิงสนุกสนานเป็นหลัก โดยบทเปิดมีเนื้อหาแบบพิธีกรรม (ritual) และต่อปากต่อคำ หยอกล้อ หรือแซวคู่สนทนา เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย ในบางครั้ง เชื่อมวิธีการใช้บทเปิดโดยสร้างจินตนาการแบบเพ้อฝัน (fantasy) ให้กับผู้ฟังด้วย
- โชกุน การใช้บทเปิดของโชกุนมุ่งด้านความบันเทิง ความพึงพอใจ ความสนุกสนานจากการได้พูดคุย รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้ฟังแสดงความสามารถผ่านทางรายการ
- เจินอวี๋หลิง มุ่งเนื้อหาบทเปิดแบบต่อปากต่อคำกับคู่สนทนา เพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนาน บางครั้งก็หลุดออกไปนอกเรื่อง เป็นการสร้างความเป็นกันเอง เพื่อให้คู่สนทนาคลายตัวในรายการ
- จอมโจรลูแปง ใช้บทเปิดโดยตั้งคำถามสั้นๆ ง่ายๆ เช่น เรื่องการดำเนินชีวิต หลังจากการใช้บทเปิดในลักษณะทักทายแบบพิธีกรรม (ritual) นอกจากนี้ยังใช้ลีลาน้ำเสียงต่างๆ เพื่อสร้างบรรยากาศที่หลากหลาย สร้างความบันเทิงสนุกสนาน และการมีส่วนร่วมในรายการ
- เควิน การใช้บทเปิดเป็นไปอย่างไม่ค่อยสั้นไหว เนื่องจากยังไม่คุ้นเคยกับภาษาในบริบทของวัยรุ่นกรุงเทพฯ การโต้ตอบกับผู้ฟังบางครั้งจึงติดขัดไปบ้าง ส่วนมากใช้บทเปิดแบบพิธีกรรม (ritual) และจึงนำเข้าสู่คำถามสั้นๆ ง่ายๆ หรือสอดแทรกเกร็ดความรู้เล็กน้อย เพื่อเป็นการต้อนรับการพูดคุยในช่วงการสนทนาออกอากาศ
- รจนา มีรูปแบบวิธีการใช้บทเปิดโดยเน้นความบันเทิง ด้วยการพูดคุยทักทาย เพื่อสร้างบรรยากาศเป็นกันเอง และตั้งคำถามสั้นๆ ให้คู่สนทนาตอบ
- ชูไม วิธีการใช้บทเปิดของชูไมเป็นไปแบบไม่มีพิธีรีตอง พูดต่อปากต่อคำเรื่อยเปื่อย ชนิดไม่มีจุดหมาย เพียงเพื่อสร้างบรรยากาศเป็นกันเองเท่านั้น
- ศรัทธาญชัย มีวิธีการใช้บทเปิดแบบต่อปากต่อคำ ถึงแม้ว่าจะไม่ชอบการเปิดการสนทนาออกอากาศ แต่เป็นนโยบายของรายการจึงต้องเปิด โดยกำหนดคำถามเป็นประเด็นขึ้นมาให้ผู้ฟังได้ร่วมสนุกในการตอบคำถาม หรือบางครั้งสร้างการมีส่วนร่วม โดยการ

ให้ฟังได้เสนอโครงเรื่องเนื้อหาของ music radio ในรายการ

- ดร.สลัมป์/แซมบี้ ไม่ชอบการสนทนาออกอากาศ เพราะคิดว่าเป็น การพูดคุยไร้สาระ แต่จำเป็นต้องเปิด เพราะเป็นนโยบายของบริษัท เขาจึงใช้การตั้งคำถาม ขึ้นมา หรือกำหนดขอบเขตเนื้อหา เพื่อตีกรอบการพูดคุยไม่ให้ออกนอกเรื่อง ส่วนมาก ดร.สลัมป์ มีวิธีการใช้บทเปิดเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในรายการ

- หลิวเต๋อหัว มีวิธีการใช้บทเปิดค่อนข้างเป็นทางการ ด้วยน้ำเสียงที่ทึม ทำให้อึดเหมือนไม่ได้สร้างบรรยากาศความเป็นกันเองแก่ผู้ฟังเท่าใดนัก การพูดคุยโดยใช้บทเปิด จึงเป็นไปเรื่อยๆ ไม่น่าสนใจนัก ส่วนมากจะเป็นเนื้อหาบทเปิดที่เป็นการพูดคุยทักทายแบบพิธีกรรม

สรุปได้ว่า การที่ผู้ผลิตรายการแบ่งนักจัดรายการออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มนักจัด รายการที่ใช้ชื่อ-นามสกุลจริง และกลุ่มนักจัดรายการที่ใช้นามแฝงของตัวละคร/นักแสดง ในการ ดำเนินรายการนั้น สอดคล้องกับแนวคิดบทเปิด ซึ่ง John Hodgson และ Ernest Richards (1966) กล่าวว่า

...บทเปิด นิยมใช้ในการแสดง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม นำมาใช้ได้ทุกสถานที่ ในห้องเรียน ที่บ้าน บนเวทีการแสดง รายการบันเทิง ภาพยนตร์ และละคร แต่ความแตกต่างอยู่ที่วิธีการแสดง หรือการนำเสนอ การแสดงบางประเภท อาจเห็นความเป็นระบบระเบียบ และความถูกต้องในเนื้อหา แต่รายการบางประเภท จะไม่เคร่งครัดในการนำเสนอคำพูด หรือการแสดงจะเป็นไปตามบทอย่างกว้างๆ เพื่อให้ ทราบเค้าโครง และลำดับของเรื่องเท่านั้น นอกจากนี้ คำพูด หรือการแสดง อาจเกิด จากความคิด ความรู้สึก และสามัญสำนึกของผู้แสดงก็ได้...

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า นักจัดรายการสไมล์เรดิโอ เน็ทเวิร์ค 3 ได้ใช้เทคนิควิธีการบทเปิดทั้ง 2 ลักษณะคือ นักจัดรายการที่ใช้ชื่อ-นามสกุลจริง ดำเนินรายการ นั้น การนำเสนอเนื้อหาค่อนข้างจะเป็นระบบระเบียบ ต้องระมัดระวังในการนำเสนอเนื้อหา โดยใช้ อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก สติปัญญา สมาธิ และประสบการณ์จริงของนักจัดรายการ ในการโต้ตอบกับคู่สนทนา ในขณะที่นักจัดรายการกลุ่มที่ใช้นามแฝงดำเนินรายการ จะไม่ เคร่งครัดในการเสนอเนื้อหา หรือคำพูด นักจัดรายการสามารถพูดคุยเล่น หยอกกล้อ ใส่มุขตลก เพื่อเป็นการต่อบทสนทนาให้ดำเนินต่อไปได้

จาก "การวิเคราะห์ลักษณะบทเปิดที่ปรากฏในรายการสไมล์เรดิโอ เน็ทเวิร์ค 3" ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะเนื้อหาบทเปิดส่วนใหญ่เป็นแบบพิธีกรรม และต่อปากต่อคำ เพื่อความบันเทิง สนุกสนาน และความพึงพอใจ (pleasure) ของผู้ฟังในการได้พูดคุยออกอากาศ เมื่อนักจัดรายการใช้บทเปิดคุยกับคู่สนทนาในลักษณะเนื้อหาได้ก็ตาม คู่สนทนาจึงจะพูดคุยกับนักจัดรายการในแนวทางเดียวกันได้อย่างสนุกสนาน บางครั้งนักจัดรายการมีวิธีการใช้บทเปิดสร้างจินตนาการ แบบเพ้อฝัน (fantasy imagination) สร้างความรู้สึกเหนือจริง (hyper-real) และ กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้ฟัง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดบทเปิดตามที่ได้กล่าวไว้แล้ว รูปแบบวิธีการใช้บทเปิด ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยทักทาย แสดงความคิดเห็น ขอเพลง เล่นเกม ร้องเพลง แสดงความสามารถ และการปรึกษาปัญหาส่วนตัว ทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในรายการ และกำหนดเนื้อหาของรายการ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปภาพรวมของรายการได้ว่า การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบัน มิได้ยึดหลักหรือแนวทางการดำเนินรายการเช่นในอดีต เนื่องจากสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้เอื้ออำนวยให้ผู้ผลิตรายการสามารถสนองความต้องการของผู้รับสารได้มากขึ้น โดยการนำเอาเทคโนโลยีการสื่อสารมาสร้างการมีส่วนร่วมให้กับผู้ฟังรายการ และส่งเสริมแนวคิดประชาธิปไตย ในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

ข้อจำกัดในงานวิจัย

เนื่องจากรายการสไมล์เรดิโอ เน็ทเวิร์ค 3 ได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงรูปแบบ การนำเสนอ และเนื้อหาของรายการอยู่ตลอดเวลา ขณะที่การศึกษาอยู่ภายใต้ช่วงเวลาจำกัด คือช่วง "หมู่บ้านแห่งรอยยิ้ม" ซึ่งออกอากาศตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2536 ทำให้งานวิจัยนี้ ไม่สามารถอธิบายครอบคลุมถึงลักษณะรายการที่เปลี่ยนแปลงไปก่อนหน้านี้หรือหลังจากการวิจัยได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาวิเคราะห์ลักษณะบทเปิดในรายการบันเทิงอื่นๆ เช่น เรดิโหวด ฮอทเวฟ ซึ่งมีลักษณะการดำเนินรายการที่คล้ายคลึงกัน คือ เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในรายการ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ อันจะทำให้เห็นภาพลักษณะเนื้อหา และการใช้บทเปิดในรายการวิทยุ
2. ควรศึกษาผู้รับสาร ถึงความคิดเห็นที่รายการได้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม โดยการพูดคุย แสดงความคิดเห็น และกำหนดเนื้อหาสาระของรายการ เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตรายการวิทยุให้ตรงกับความต้องการของผู้รับสารต่อไป

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย